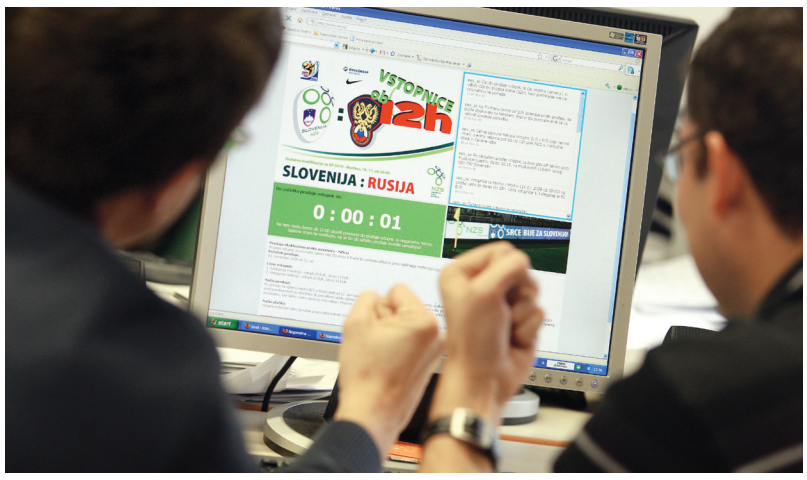
Spletišče postaja novo svetovno bojišče

Kibernetsko bojišče 21. stoletja je že zdavnaj postalo zanimivo polje tudi za teroriste in kriminalce. Hkrati je jasno, da tudi države zelo aktivno uporabljajo te vzvode za doseganje nekaterih strateških ciljev

ALEŠ KOCJAN

V sodobni družbi primanjkuje zavedanja o tem, kako globoko je informacijska tehnologija prodrla v vse pore družbenega življenja. (Robert Balen)

Milan Gabor (Osebni arhiv)

Denis Čaleta (Robert Balen)

New York Times je razkril, da naj bi bil kar ameriški predsednik Barack Obama ukazal napade z računalniškim črvom na iranske jedrske obrate

Informacije, ki so se v minulih tednih pojavile v svetovnih medijih, dajejo vedeti, da v svetu že divja vojna svetovnih razsežnosti. Vojna z najbolj sofisticiranimi sredstvi, vrhunskim znanjem in najsodobnejšo tehnologijo - kibernetska vojna ali vojna na svetovnem medmrežju. Ne gre le za tekmovanje med korporacijami, kot sta Google in Facebook, za primat nad obdelavo podatkov in potrošniških navad uporabnikov medmrežja ter mobilne telefonije. V svetu elektronskih komunikacij divja veliko resnejša vojna, v katero so po vsej verjetnosti vpletene vlade svetovnih velesil, ki druga drugo z znanjem vrhunskih inženirjev držijo v šahu. Ne le zato, ker lahko s hekerskim napadom zrušijo informacijske sisteme državnih aparatov, vojska in uprave, temveč očitno tudi zato, ker je mogoče z računalniškimi virusi vohuniti. "Tradicionalna obveščevalna dejavnost, kakršno si predstavljamo iz vohunskih romanov, je pozabljena. Tehnologija je stopila v prvi plan in postala je orodje za pritisk ali doseganje ciljev tudi na obveščevalnem področju," pojasnjuje dr. **Denis Čaleta**, strokovnjak za varnostna vprašanja in obveščevalno dejavnost z Inštituta za korporativne študije.

ZDA s "črvi" nad Iran

Že leta 2010 so se na spletu razširila poročila o nenavadnem računalniškem črvu Stuxnet, ki je s kirurško natančnostjo onemogočal iranski jedrski program. Čeprav se je Stuxnet razširil po več državah na Bližnjem vzhodu, je bil skoncentriran predvsem v Iranu, in sicer v podzemeljski jedrski centrali za bogatenje urana Natanc, kjer je neopazno sabotiral delovanje centrifug za bogatenje urana. Po nekaterih ocenah naj bi bili s Stuxnetom jedrski program zavrteli za 18 do 24 mesecev nazaj. Že kmalu po odkritju virusa leta 2010 je sum za sabotažo s Stuxnetom padel na ZDA in Izrael. Pred dobrima dvema tednoma pa je ameriški dnevnik New York Times na podlagi pričevanj neimenovanih virov razkril, da naj bi bil kar ameriški predsednik **Barack Obama** ukazal napade z računalniškim črvom na iranske jedrske obrate.

Kot da nista že odkritje Stuxneta in dokončno razkritje New York Timesa zadostna zadrega za ZDA, so v minulih tednih odkrili novega, še bolj sofisticiranega in dovršenega črva na kibernetskem bojišču. Vohunski virus Flame je, kot pojasnjujejo strokovnjaki, stokrat bolj kompleksen od Stuxneta. Gre za najbolj sofisticiran virus doslej, ki se ugnezdi na omrežju, nakar se lahko razširi po računalnikih in začne prisluškovati. Ne spremlja le datotek na disku, ampak zajema zaslonsko sliko s kamer na računalnikih, beleži pritiske tipk in celo snema pogovore po mikrofonu in s spletno kamero. Večpredstavnostne datoteke stiska in skupaj z drugimi podatki posreduje svojim avtorjem. Napada vlade, stranke, podjetja, univerze in vse druge ustanove, kamor zaide. "Ni namenjen povzročanju škode, temveč zbiranju informacij, ki jih na ukaz pošlje avtorju virusa," pojasnjuje strokovnjak za etični heking **Milan Gabor** iz podjetja Viris.

Spletna vojna divja že desetletje

Zanimivo, tudi Falme se je, preden so ga odkrili, smukal le po računalnikih visokih političnih predstavnikov in verskih dostojanstvenikov na Bližnjem vzhodu, še zlasti v Iranu. Seveda spet vsi s prstom kažejo na ZDA in Izrael, a za Flame ni še nihče prevzel odgovornosti in priznal avtorstva. Je pa uradni Teheran prejšnji teden potrdil, da so na računalnikih visokih političnih predstavnikov odkrili ta virus.

Denis Čaleta z Inštituta za korporativne študije pa pravi, da so zadnja spoznanja le vrh ledene gore. "Vojna v ozadju poteka že vsaj deset let. Če pogledamo le nabor najbolj nadarjenih študentov, ki čez noč dobijo vizum in državljanstvo zato, da študirajo na najelitnejših univerzah v ZDA, vidimo, da krepijo inteligenco, ki je na dolg rok zmožna premagati konkurenco na področju informacijske tehnologije," pojasnjuje. In če z drugega zornega kota pogledamo le najbolj razširjeni spletni brskalnik Google kot orodje, ki ga uporabljamo vsak dan, vidimo, da nam to okolje nenehno ponuja brezplačno nalaganje nove programske opreme. To omogoča, da se naseljujejo na milijardo računalnikov določeni virusi ali orodja, ki stalno spremljajo naše delovanje. "V boju proti terorizmu se je marsikdaj dogajalo, da smo bili pripravljeni svojo zasebnost žrtvovati za višjo varnost. Na spletu je to zavedanje pomanjkljivo," še pove Čaleta.

Na muhi uporabniki pametnih telefonov

Kibernetsko okolje je torej novo bojišče, ki je že zdavnaj postalo zanimivo polje tudi za teroriste in kriminalce. Hkrati je jasno, da tudi države zelo aktivno uporabljajo te vzvode za doseganje nekaterih strateških ciljev. "Države z omejenimi resursi, kot je denimo Slovenija, pa se dejansko premalo zavedamo nevarnosti, ki na nas prežijo. Ne gre le za nacionalno ogroženost, temveč primanjkuje zavedanja o tem, kako globoko je informacijska tehnologija prodrla v vse pore družbenega življenja. Kritično infrastrukturo, od katere je ta družba odvisna, v celoti poganja informacijska tehnologija," poudarja Čaleta.

Da smo postali ranljivi za te vdore, opozarja tudi etični heker Gabor. Posledice so lahko katastrofalne, tako finančno kot v samem družbenem pomenu. "Flame najbrž ni edini tovrstni virus, ki kroži po omrežjih. Nedvomno pa so naslednja tarča pametni mobilni telefoni, ki so zavzeli precejšen del življenja nekaterih posameznikov," nadaljuje Gabor. Črv, ki ga nehote namestimo s katero od aplikacij, morda lahko posrka vse naše korespondence po elektronski pošti, SMS-sporočila, posname pogovore in presname fotografije, ki smo jih posneli z mobilnikom. Z razvojem mobilne tehnologije se namreč tudi povečuje možnost vdiranja v zasebnost preko mobilnikov. Zato je varnostno zavedanje ali neke vrste funkcionalna pismenost s tega področja nedvomno dobrodošla in koristna.

ODMEV

Klinična smrt

VOJISLAV BERCKO

Ves včerajšnji dan je svetovna javnost ugibala, kaj je z odstavljenim in obsojenim egiptovskim predsednikom Hosnijem Mubarakom. Da je klinično mrtev, da je v komi, da ga je zadela srčna kap, pa se njegovo zdravstveno stanje izboljšuje, vse to je bilo mogoče slišati v tipični egiptovski konfuznosti informacij. Ki so bile tako zmedene kot stanje v Egiptu nasploh.

Četudi Mubarak še ni umrl, je v Egiptu klinično mrtva demokracija

Toda nekaj je v Egiptu že nekaj časa klinično mrtvo: demokracija in revolucija, ki sta odnesli Mubaraka. Ko so februarja lani ljudje slavili na kairskem trgu Tahrir, ker so se znebili avtoritativnega predsednika, niso želeli ali hoteli pomisliti, da je oblast prevzela vojska. Bila je volk v koži jagnjeta; prijazna do protestnikov, njihov ščit pred osovraženo nasilno tajno policijo. Zdaj je armadni vrh odvrgel maske in se pokazal v pravi luči: oblasti ni prevzel začasno, kot je obljubljal, temveč je izvedel tihi, nenasilni državni udar. Več kot jasno je, da je pripravljen izvesti tudi nasilni puč, če bo treba.

Če je vrhovni vojaški svet, ki je do lani vladal z Mubarakom v tihi pridobitniški simbiozi, kdaj morda bil resnično pripravljen deliti oblast, je to bilo pred parlamentarnimi volitvami, ki so prinesle prepričljivo zmago Muslimanske bratovščine. Ko je na nedavnih predsedniških volitvah, katerih uradni izidi bodo objavljeni danes, zmagal predstavnik iste politične opcije, ne pa vojski naklonjen bivši general, je armadni vrhuški postalo jasno, da je ogrožen njen obstoj. Protinapad je izvedla kar s pomočjo njej naklonjenega vrhovnega sodišča; to je izničilo rezultate parlamentarnih volitev, vojska pa si je z dekretom zagotovila še ključno vlogo pri sestavljanju nove ustave in sprejemanju državnega proračuna. (P) ostala je država v državi, brez vsakega nadzora zakonodajne ali izvršilne veje oblasti.

Tisto, kar pri vsem skupaj preseneča, je zazdajšnja popolna apatičnost egiptovske javnosti. Liberalci, ki so na Tahrirju rušili Mubaraka, so poniknili kdo ve kam. Islamisti, ki bi imeli vso pravico vladati državi, pa če je Zahodu to všeč ali ne, so še tiho. Kot da se ne bi zavedali, da je na njihovi strani več kot polovica 80-milijonskega Egipta. Vera in armada sta bili od nekdaj ključna dejavnika v zavesti povprečnega Egipčana. Toda ko je prvič v 5000-letni zgodovini imel pravico svobodno izbirati med mečem in koranom, se je odločil za slednjega. In očitno spet potegnil kratko.

Proslave za prepire

Vlada z odločitvijo, da na državno proslavo ob dnevu državnosti ne bo povabila praporščakov Zveze združenj borcev za vrednote NOB, državljane znova deli na zaželene in nezaželene, pravi poslanec Pozitivne Slovenije **Jerko Čehovin**. Zato v stranki razmišljajo, ali se bodo sploh udeležili proslave. Glede na to, da bomo 22. junija praznovali dan slovenske državnosti, so bili k sodelovanju povabljeni le praporščaki veteranskih organizacij slovenske osamosvojitvene vojne, so pojasnili na Ukomu. V Mladi Sloveniji - podmladku NSi pa so zapisali, da to odločitev koordinacijskega odbora za državne proslave podpirajo in jo imajo za domoljubno. Zveza združenj borcev za vrednote NOB uporablja simbole in prapore države, ki je bila leta 1991 agresor na samostojno in neodvisno Slovenijo, namreč poudarjajo. **(sta, dr)**

Vsi pod eno streho

Diabetološke ambulante, ki so bile v UKC Ljubljana doslej v pritličju poliklinike kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in presnovne bolezni interne klinike, bodo v torek, 26. junija, začele delovati v stavbi stare pediatrične klinike na Vrazovem trgu v bližini negovalnega oddelka. Do zdaj so diabetološke bolnike obravnavali v prostorski stiski, prednost preselitve pa je po besedah predstojnika Andreja Janeža tudi ta, da bo vsa dejavnost diabetologije pod eno streho. Prve paciente bodo o novi lokaciji obvestili telefonsko ali pisno. **(mag)**

Oktobra volitve v zdravniški zbornici

Skupščina Zdravniške zbornice Slovenije je v torek pozno zvečer odločila, da se nemudoma loti ponovnih volitev predsednika zbornice. Volitve bodo potekale v skladu s trenutno veljavnim statutom zbornice, ki predvideva 50-odstotni kvorum za veljavnost volitev. Prav zaradi neizpolnjevanja kvoruma pa so bile prejšnje volitve neveljavne. Ponovne volitve bodo predvidoma oktobra. **(sta)**

Jutri priloga TV Večer
Stresno poletje Eve Boto
Pomlajeni Tom Cruise
Ocena: Petletna zaroka

www.vecer.com VEČER

Izdaja
Časopisno-založniško podjetje
VEČER
Časnik, ki vas razume
Ul. slovenske osamosvojitve 2, 2504 Maribor
Prva številka je izšla 9. maja 1945.
Tisk: Leykam Tiskarna, d.o.o., Hoče
ISSN 0350-4972

Direktor: **Uroš SKUHALA**
Odgovorni urednik: **Tomaž RANC**
Predsednik nadzornega sveta: **Dušan MOHORKO**

Srečko KLAPŠ: vodja deska
Matija STEPIŠNIK: notranja politika
Sonja PLOJ RATAJC: gospodarstvo
Kornelija GOLOB SOKOLOVIČ: Slovenija
Vojislav BERCKO: zunanja politika
Aljoša PERŠAK: mariborska kronika
Petra VIDALI: kultura
Aljoša STOJIČ: šport
Elizabeta PLANINŠIČ: črna kronika
Katarina ŠULEK: reportaže
Dejan PUŠENJAK: V soboto
Sašo BIZJAK: fotografija
Aleš DRAGAR: likovni urednik

Tajništvo uredništva
telefon 02/23 53 200
telefaks 02/23 53 371 (364)
desk@vecer.com

DOPISNIŠTVA:
Ljubljana, Cankarjeva 1, telefon 01/24 15 600
Celje, Razlagova 13 a, 03/425 36 48 (46)
Ptuj, Osojnikova 9, 02/749 21 71 (74)
Murska Sobota, Slovenska 25, 02/53 51 410 (412)
Ravne na Koroškem, Gačnikova pot 3, dopisništvo 02/875 05 24 (20)
Slovenska Bistrica, Trg svobode 26/3, dopisništvo 02/84310 03

TRŽENJE:
Oglasno trženje
telefon 02/23 53 140, telefaks 02/23 53 370
oglasi@vecer.com
Mali oglasi
telefon 02/23 53 331, 02/23 53 357
Naročniški oddelek
telefon 02/23 53 321 (355), telefaks 02/23 53 365
narocnina@vecer.com
PREDSTAVNIŠTVA
Ljubljana, Cankarjeva 1, oglasno trženje 01/24 15 618 (619) naročnina, mali oglasi 01/24 15 600
Celje, Razlagova 13 a, naročnina, mali oglasi 03/425 36 30
Ptuj, Osojnikova 9, naročnina, mali oglasi 02/74 92 170
Murska Sobota, Slovenska 25, naročnina, mali oglasi 02/535 14 14

Tiskano 35.400 izvodov. Cena izvoda od ponedeljka do četrtka je 1,30 EUR, v petek in soboto 1,35 EUR. Mesečna naročnina za junij 2012 znaša 31,35 €, za upokojence in študente 27,72 €. Naročnikom v tujini pristojemo ustrezne stroške poštnine po ceniku Pošte Slovenije. Pisne odpovedi naročnin upoštevamo konec meseca. Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. list RS, št.134/03) in pravilnika o izvajanju zakona o davku na dodano vrednost (Ur. list RS, št.17/04) sodi časopis med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %. Davek na dodano vrednost je vračunan v ceno časopisa. Transakcijski račun št. 04515-0000521398 pri Novi KBM.